

نگاهی به عکسها

جان سارکوفسکی

ترجمه (به همراه درآمدی بر نقد و تحلیل عکس):

فرشید آذرنگ

تهران

۱۳۸۲

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)

سارکوفسکی، جان، ۱۹۲۵ - Szarkowski, John

نگاهی به عکسها / جان سارکوفسکی؛ ترجمه (به همراه درآمدی بر نقد و تحلیل عکس) فرشید آذرننگ. — تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، ۱۳۸۲.

هفت، ۳۶۰ ص: مصور. — («سمت»؛ ۷۴۰: هنر؛ ۱۹)

ISBN 964-459-778-8

بها: ۲۴۵۰۰ ریال.

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.

عنوان اصلی: Looking at Photographs: 100 Pictures From the Collection of the Museum of Modern Art.

واژه نامه.

نمایه.

۱. عکاسی هنری. ۲. عکاسی - نقد و تفسیر. الف. آذرننگ، فرشید، ۱۳۵۱. مترجم. ب. سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت). ج. عنوان. د. عنوان: درآمدی بر نقد و تحلیل عکس.

۷۷۹ / ۰۷۴۰۱۴

ن ۲ س / TR ۶۵۰

۱۳۸۲

م ۸۲ - ۳۱۴۸۷

کتابخانه ملی ایران

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)

Looking at Photographs; John Szarkowski; 7th ed, New York: The Museum of Modern Art, 1990

نگاهی به عکسها

ترجمه (به همراه درآمدی بر نقد و تحلیل عکس): فرشید آذرننگ

ویراستار: مریم جابر

چاپ اول: زمستان ۱۳۸۲

تعداد: ۲۰۰۰

حروفچینی و لیتوگرافی: سمت

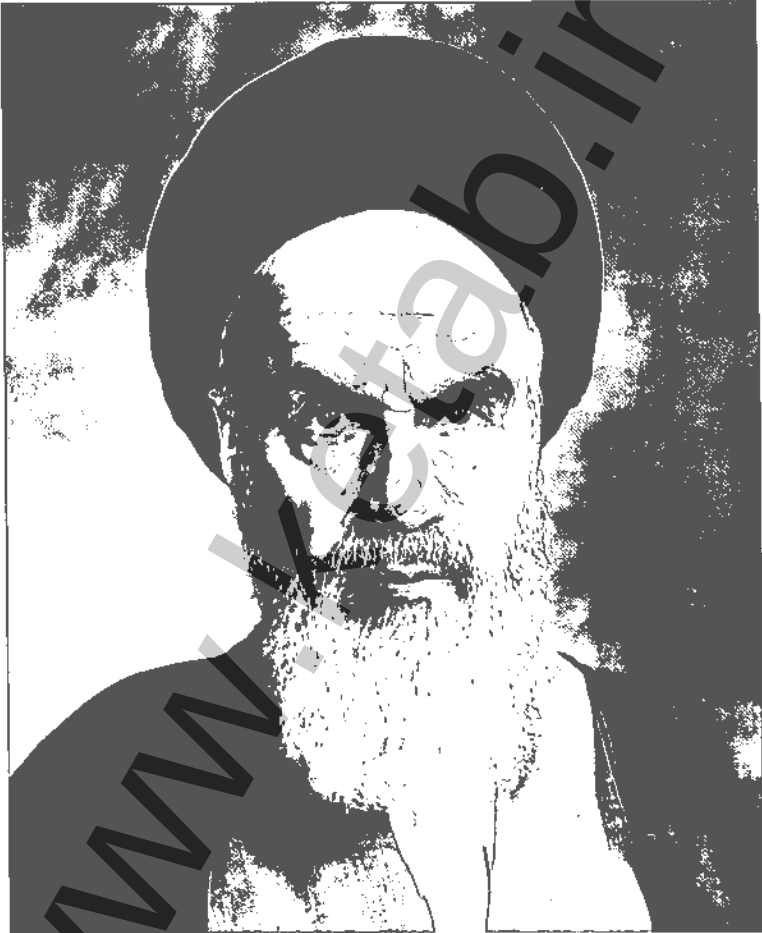
چاپ و صحافی: سازمان چاپ و انتشارات، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

قیمت ۲۴۵۰۰ ریال. در این نوبت چاپ قیمت مذکور ثابت است و فروشندهگان و عوامل توزیع مجاز به تغییر آن نیستند.

آدرس ساختمان مرکزی: تهران، بزرگراه جلال آل احمد، بعد از تقاطع پل یادگار امام (رد)، روبروی پمپ گاز، کدپستی ۱۴۶۳۶، تلفن ۳ و ۴۲۳۴۸۴۲.

کلیه حقوق اعم از چاپ و تکثیر، نسخه برداری، ترجمه و جز اینها برای «سمت» محفوظ است (نقل مطالب با ذکر مأخذ بلامانع است).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

باید کوشش در راه علم و به دست آوردن تخصص در رشته‌های مختلفه، اساس
فعالیت جوانان دانشجوی عزیز ما باشد.

صحیفه نور؛ ج ۹، ص ۱۸۶

سخن «سمت»

یکی از اهداف مهم انقلاب فرهنگی، ایجاد دگرگونی اساسی در دروس علوم انسانی دانشگاهها بوده است و این امر مستلزم بازنگری منابع درسی موجود و تدوین منابع مبنایی و علمی معتبر و مستند با در نظر گرفتن دیدگاه اسلامی در مبنای و مسائل این علوم است.

ستاد انقلاب فرهنگی در این زمینه گامهایی برداشته بود. اما اهمیت موضوع اقتضا می کرد که سازمانی مخصوص این کار تأسیس شود و شورای عالی انقلاب فرهنگی در تاریخ ۶۳/۱۲/۷ تأسیس «سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها» را که به اختصار «سمت» نامیده می شود، تصویب کرد.

بنابراین، هدف سازمان این است که با استمداد از عنایت خداوند و همت و همکاری دانشمندان و استادان متعهد و دلسوز، به مطالعات و تحقیقات لازم بپردازد و در هر کدام از رشته های علوم انسانی به تألیف و ترجمه منابع درسی اصلی، فرعی و جنبی اقدام کند.

دشواری چنین کاری بر دانشمندان و صاحب نظران پوشیده نیست و به همین جهت مرحله کمال مطلوب آن، باید بتدریج و پس از انتقادات و یادآوریهای پیاپی ارباب نظر به دست آید و انتظار است که این بزرگواران از این همکاری دریغ نورزند.

کتاب حاضر برای دانشجویان رشته هنر (عکاسی) در مقطع کارشناسی به عنوان منبع اصلی درس «تجزیه و تحلیل عکس ۱» به ارزش ۲ واحد ترجمه شده است. امید است علاوه بر جامعه دانشگاهی، محققان، هنرمندان و سایر علاقه مندان نیز از آن بهره مند شوند.

از استادان و صاحب نظران ارجمند تقاضا می شود با همکاری، راهنمایی و پیشنهادهای اصلاحی خود، این سازمان را در جهت اصلاح کتاب حاضر و تدوین دیگر آثار مورد نیاز جامعه دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران یاری دهند.

فهرست مطالب

۱۰۵	فرانسیس بنجامین جانستون	۱	دیاچه
۱۰۸	آرنولد گنت	۵	درآمدی بر نقد و تحلیل عکس
۱۱۱	گرتروود کاسیر	۴۱	مقدمه مؤلف
۱۱۴	عکاس ناشناس	۴۸	ویلیام شو
۱۱۷	لوئیس دبلیو. هاین	۵۱	دیوید اکتاویوس هیل
۱۲۰	آلن لینگدون کوبورن	۵۴	ویلیام اینگلند
۱۲۳	اوژن آتزه	۵۷	کارلتون ای. واتکینز
۱۲۶	ژاک هنری لاریگ	۶۰	عکاس ناشناس
۱۲۹	ارنست. جی. بلوک	۶۳	نادار
۱۳۲	عکاس ناشناس	۶۶	الکساندر گاردنر
۱۳۵	عکاس ناشناس	۶۹	جرج ان. بارنارد
۱۳۷	آلفرد استیگلتن	۷۲	جولیا مارگارت کامرون
۱۴۰	ادوارد استایکن	۷۵	ویلیام هنری جکسون
۱۴۳	بارون آدولف دی میر	۷۸	تیموتی اچ. اُسالیوان
۱۴۶	پل آتربریج	۸۱	جان تامسون
۱۴۹	من ری	۸۴	ویلیام مک فارلین نوتمن
۱۵۲	ادوارد وستون	۸۷	پیتر هنری امرسون
۱۵۵	تینا مودوتی	۹۰	ادوارد مایبریج
۱۵۸	لازلو موهولی - ناگی	۹۳	هنری همیلتون بنت
۱۶۱	نیکلاس مورای	۹۶	فردریک اچ. اونز
۱۶۴	آندره کرتز	۹۹	جاکوب ای. ریس
۱۶۷	الکساندر رودچنکو	۱۰۲	کلارنس اچ. وایت

۲۴۶	رایت موريس	۱۷۰	پل استرند
۲۴۹	دبليو. يوجين اسميت	۱۷۳	برنيس ابوت
۲۵۲	ادوار يوبا	۱۷۶	ايموجين كانينگهام
۲۵۵	ديويد داگلاس دانکن	۱۷۹	اگوست ساندر
۲۵۸	آرون سيسکيند	۱۸۲	رالف استير
۲۶۱	ايروينگ پن	۱۸۵	چارلز شيلر
۲۶۴	کلارنس جان لافلين	۱۸۸	اريش سالومون
۲۶۷	فردريک سامر	۱۹۱	براساي (گايولا هالان)
۲۷۰	کن دومون	۱۹۴	هنري کارتيه - برسون
۲۷۳	هری کالاهان	۱۹۷	دکتر هارولد ای. اجرتون
۲۷۶	ريچارد آوډن	۲۰۰	واکر اونز
۲۷۹	ويليام ای. گارنت	۲۰۳	بن شان
۲۸۲	روبر دوانو	۲۰۶	بيل پزنت
۲۸۵	ماینور وایت	۲۰۹	برت وستون
۲۸۸	رابرت فرانک	۲۱۲	رومن ويشنياک
۲۹۱	رئی دی کاراوا	۲۱۴	مارگارت بورک - وایت
۲۹۴	ويليام کلاین	۲۱۷	ليزت مادل
۲۹۷	بروس ديويديسون	۲۲۰	دوروتی لانگ
۳۰۰	ماريو جاکوملی	۲۲۳	مانوئل آلوارز براوو
۳۰۳	جرج کراوس	۲۲۵	راسل لی
۳۰۶	گری وينوگراند	۲۲۸	باربارا مورگان
۳۰۹	ناثومی سويج	۲۳۱	هلن لويت
۳۱۲	پل کاپونيگرو	۲۳۴	آرنولد نيومن
۳۱۵	اليوت ارويت	۲۳۷	ويجي
۳۱۸	کن ژوزفسون	۲۴۰	آنسل آدمز
۳۲۱	جری اولزمن	۲۴۳	رابرت کاپا

۳۳۹	دُن مایکلز	۳۲۴	ری کی. متزکر
۳۴۲	هنری وسل پسر	۳۲۷	ژوزف کودلکا
۳۴۵	نمایه	۳۳۰	لی فریدلندر
۳۴۷	واژه نامه	۳۳۳	دایان آربوس
۳۵۵	پیوست	۳۳۶	جوئل میروویتز

www.ketab.ir

دیباجه

برگردان کتاب حاضر بنا بر ضرورت و نیازی مبرم شکل گرفت و در این بین، از میان چند کتاب معتبر، کتاب حاضر به دلایل گوناگون برگزیده شد. در این کتاب اهمیت ابتدایی متعلق به تصاویر است و نوشتار در حکم عاملی تکمیل‌کننده و کمکی است. کتابهای دیگری هم بودند که برای ترجمه و درس «تجزیه و تحلیل و نقد عکس» مفید می‌نمودند اما در آنها حرف اصلی به مباحث کلی تری باز می‌گشت که کمتر واجد لحنی شخصی و عکاسانه بود، نوشتار اهمیتی اساسی داشت و عکسها در تأیید نوشتار می‌آمدند. اما در این کتاب (البته در متن اصلی) حتی به لحاظ فیزیکی، عکس و نوشته جایگاهی یکسان دارند. از دیگر ویژگیهایی که این کتاب را نسبت به کتب دیگر متمایز می‌کند، خلاصه‌بودن و ایجاز مطالب آن است، و نیز قالب ارائه مطالب و نحوه آرایش تصویر و نوشتار، که خواندن را برمی‌انگیزد و خوانش آن نیاز به دورخیزی یکی دو هفته‌ای ندازد. خوبی دیگر این کتاب تفکیک عکاسان از یکدیگر است و اینکه (با چاپی مناسب) می‌تواند به منزله یک مجموعه عکس هم به کار دانشجویان بیاید؛ و مهمتر از همه، حکم مرجعی مطمئن را دارد. اما به هر حال جای بعضی از عکاسان (بخصوص هنرمندان متأخر) در آن خالی است، لیکن با توجه به سال اولین نوبت انتشار کتاب و نوع رویکرد سارکوفسکی به عکاسی در مقام هنری مدرن، و اینکه کتاب حاضر برای دوره نخست درس «تجزیه و تحلیل و نقد عکس» در مقطع کارشناسی، ترجمه شده است، می‌توان این به ظاهر کمبود را توجیه کرد. از سویی دیگر، چنین کتابی نیاز به بخش نسبتاً مفصلی در باب نقد و تحلیل عکس و عکاسی داشت تا به گونه مطلوبتری از عهده وظیفه آموزشی خود برآید. بدین ترتیب کتاب حاضر از دو

بخش کلی تشکیل می‌شود: بخش نخست که گفتاری در باب نقد و تفسیر در عکاسی است و نوشته مترجم؛ و بخش دوم که کلاً به برگردان کتاب سارکوفسکی اختصاص دارد.

بخش نخست هر چند به مباحث و نظریات کنونی تر هم اشاره خواهد داشت، اما بیشتر معطوف به بستر و نگرشی است که جنبه‌های تاریخی و کلاسیک عکاسی را مد نظر دارد، یعنی جنبه‌هایی که کتاب سارکوفسکی از دلشان بیرون آمده است. (با این حال درخصوص عکاسی دیجیتال و الکترونیک و عکاسان پست مدرن بحثی به میان نیامده است؛ باشد که در موقعیتی دیگر، یا توسط کسان دیگر، به آنها نیز پرداخته شود.) برای آنکه متن یکدستی، شیوایی و سهولت خوانش خود را حفظ کند، از کاربرد و ذکر مکرر گیومه، زیرنویس، ارجاعات و منابع پرهیز کرده‌ام اما برای رجوع به اصل مطالب، مشخصات منابع را در پایان همین بخش نخست آورده‌ام، و اگر هم نقل قولهایی در گیومه آمده‌اند همگی از همین منابع برگرفته شده‌اند. پیتر برگر و توماس لوکمان در دیباچه کتاب شورانگیز و جذاب خود، ساخت اجتماعی واقعیت، مطلبی را بیان می‌کنند که من هم به گونه‌ای شخصی آن را در اینجا می‌آورم: به قول ابن عربی، عارف بزرگ اسلامی، «پروردگارا ما را از دنیای نامها رهایی بخش»؛ هویدا است که رویکرد موجود در بخش نخست، از «هیچ» سرچشمه نگرفته است،^۱ ولیکن دلیل امتناع از اشاره جابه‌جای نامها و منابع، آن بود که مسئولیت این نوشته و نظرات مزبور را خود برعهده بگیرم، و در وفور اندیشه‌ها و تجربیات نازیسته، افکارم را به دنیای توخالی و بی‌ترس و هراس نقل قولها تبدیل و تحدید نکنم.

اما در خصوص ترجمه گفتنی است که سعی‌ام بر آن بوده تا با حفظ امانت، مفاهیم کتاب را منتقل کنم (البته با آگاهی و اقرار به تمامی محدودیتهای ذهنی و زبانی خویش). شاید همین امر کمی از روانی ترجمه کاسته باشد ولی دقت و اطمینان بر روانی نثر فارسی اولویت داشت. تلفظ اصطلاحات، اسامی و واژه‌های فنی براساس کشور

۱. پیتر برگر و توماس لوکمان، ساخت اجتماعی واقعیت (رساله‌ای در جامعه‌شناسی شناخت)، ترجمه فریرز مجیدی، تهران، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، چاپ اول ۱۳۷۵.

موردنظر و یا عرف جامعه عکاسی ما صورت پذیرفته است. البته به دلیل پاره‌ای ملاحظات فرهنگی و اجتماعی، عکسهای چند عکاس دستکاری شد و در مواردی که گریزی نبود یا لطمه‌ای به نوشتار نمی‌زد، آثار دیگری از همان عکاس جایگزین آن تصاویر شد، که عنوان تصاویر اصلی در پانوشت قسمت مربوط به همان عکاس آمده است (نام این عکاسان بدین قرار است: ادوارد مایبریج، ادوارد وستون، من ری، ارنست جی. بلوک، اگوست ساندر، هری کالاهان، ویلیام کلاین). به هر حال دلیل اصرار سارکوفسکی بر اینکه همین عکس از همین عکاسان به چاپ برسد آن است که این عکسها متعلق به موزه هنر مدرن نیویورک است نه اینکه بهترین عکس این عکاسان باشد؛ در نتیجه با اینکه می‌دانستیم به اصالت کتاب لطمه خواهد خورد اما بهتر دیدیم در مواردی جای برخی عکسها را با عکسهای دیگری از همان عکاسان تعویض و در موارد دیگر در تصویر دست ببریم تا بنا بر مقتضیات عرفی و فرهنگی جامعه ما قابل انتشار شود. در مورد اصطلاحاتی همچون داگرنوتیپ، کالتایپ، چاپ آلبومین و... در پیوست کتاب حاضر توضیح داده‌ام. لازم به ذکر است که تمامی پیوستها، پانوشتها و عباراتی که در [] آمده‌اند، از مترجم است.

در اینجا باید یاد دانشجویان عزیزی را گرامی بدارم که با گفتگوها، اظهارنظرها، پرسشها و شور و شوق خود، عامل اصلی پدید آمدن این کتاب بودند، با این امید که آنها نیز به نوبه خود با صداقت و بینشی معصومانه، ارزش تصویر و لذت حاصل از آن را، که با آزادی، تعالی، اخلاق، آرمان، انسانیت، نیکی، فضیلت، دوستی، نجابت و از همه مهمتر با هستی، نسبتی تنگاتنگ دارد، با کار و کنش خویش تجلی ببخشند و فضا را برای خود، دوستداران و آیندگان این رسانه عجیب، فرح بخش کنند.

در پایان باید سپاسگزار تلاش تمامی کسانی باشم که در شکل‌گیری این کتاب سهم داشته‌اند بویژه: همیارهای دکتر زهرا رهنورد؛ پی‌گیرها و تلاشهای خانم سهیلا مقدم گل محمدی؛ دلسوزهای استاد گرامی آقای منصور براهیمی، که جای چنین کتابی را در حوزه دانشگاهی خالی دیدند و با همدلی بسیار و نیتی پاک، از هیچ کوشش و

تشویقی دریغ نکردند؛ ویرایش و نکته‌سنجیهای خانم مریم جابر؛ و نیز مثل همیشه از دوستان عزیزم علی اکبر علیزاد، به خاطر بازخوانی ترجمه و مطابقت آن با متن اصلی، حکمت شریفی و سالومه منوچهری، به خاطر بازخوانی و توصیه‌ها و تذکرات مختلف دیگر.

امیدوارم که با انتشار این کتاب، جامعه عکاسی ما، خصوصاً قشر دانشگاهی، بتواند این گونه نوشته‌ها را با نوشته‌هایی که در جاهای مختلف، کم و بیش به نام نقد و تحلیل عرضه می‌شود، مقایسه کرده، تمایز میان آنها را مشخص‌تر درک کند.

ف.آ.

فروردین ۸۱